

35917 VII. B. g.

80 br

80 br

✱ ✱ ✱ ETBIŃ KRISTAN

ŽARKI ✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱
IN SNEŽINKE

I. ZVEZEK

✱ ✱ ✱ ✱ LASTNA ZALOŽBA ✱ ✱ ✱ ✱

✱ TISKALA „NARODNA TISKARNA“ V LJUBLJANI ✱

Žarki in snežinke.

P. n.

Predlagamo Vam prvi zvezek izbranih pesmij E. Kristana, ki izidejo pod naslovom »Žarki in snežinke« v desetih snopičih in Vas uljudno vabimo na naročbo.

Naročnina na celo zbirko iznaša 1 gld., posamezni snopiči veljajo 10 novč., s poštnino 12 novč. Naroči se lahko pri „Upravništvu „Žarkov in snežink“, post. rest. v Ljubljani“, ali pa pri knjigotržcu g. L. Schwentnerju v Ljubljani.

Vsak snopič obsega eno polo, cela zbirka torej 160 strani.

V interesu rednega izhajanja prosimo, da izvolite naročilo čim prej izvršiti.

Z odličnim spoštovanjem

upravništvo.

030005220

Petöfi:

Sanje.

Jaz ljubim, kakor morda nihče
v vsej večnosti še ljubil ni.
Nebeški, sveti žar mi v srcu
— a ne za zemsko hčer — gori.

Jaz ljubim vzvišeno boginjo.
Preganja kletev jo hudó . . .
Svobodo! — Oh, da v njeno lice
le v nočnih sanjah zrem lahko!

A kot podoba sanj božanskih
prikaže se mi vsako noč;
v cvetočem, rajskokrasnem vrtu
sem z njo bil skupaj zadnjo noč.

Pokleknil sem in ves navdušen
sem ljubav svojo ji priznal;
z glavó povešeno sem cvetko
ubral, da bi jo njej podal.

Nakrat je stal krvnik kraj mene
in glavo mi je meč odbil.
Tedaj sem dragi mesto cvetke
krvavo glavo podaril.

BREZ REDA.

Moja pesmica.

Dejal sem svoji pesmici:
ostani tu, ne sili v širni svet,
v daljavi najdeš zimo, sneg in led;
oh, tam je mraz,
a tu te grejem jaz.

Ostani tu, ne sili v zabljen vek;
mladostne dni visok pokriva breg,
oh, tam je noč,
a tu še dan cvetoč.

A moja pesmica je odletela
na lahnih krilih v nedosežno daljo,
nad zabljenimi dnevi je zavela —
bolestno mi je srce vztrepetalo.

Iz mrzlih krajev deh je zapihljál,
iz tožne teme se je zglasil vzdèh,
spomine davne v meglah sem spoznal
in zablestele so solzé v očeh.

A moja pesmica se je vrnila,
prinesla mi je cvetja iz vrtov,
pa mi je čelo blago pogladila . . .
Zaspal sem. V sanjah svet sem gledal nov.

Človek sem . . .

Človek sem!

Na čelu mi je znak — — —
Odkar to vem, sem jak,
in stari glupi strah
je z mene padel v prah.
Kosti so se mi očvrstile
in mišice se okrepile
kot da sem kak moderni Heraklej.
Moj duh zdaj lahkokrill,
dobil je mladih sil.
Nad prosti zemski svet
dviguje ga polet
tja v čudežne, sanjave
prejasnih zvezd višave . . .
svoboden ne pozna več spon in mej.

Človek sem!

Oj koliko sem moral pretrpeti,
dokler sem to spoznal!
Kako je bilo prej težko živeti!
Kako sem prej se bal!
Črviča sem se čutil brez moči,
pred vsako sapico sem trepetal,
strahov sem se plašil, katerih ni,
pomoči v skrivnih sferah sem iskal,
a vse zaman!
Nikdo ni vslišal skromnih prošenj mojih,
krepil me nihče ni v pretežkih bojih,
nikdo mi v dušo ni poguma vlival;
ko sem v pomoč skrivnostnike pozival,
izgubljal se je moj obupni glas,

in od nikoder ni prihajal spas.

Ostal sem osamljen

in zapuščen — — —

sedaj je dan!

V obupni uri, ko sem ves potr

že klical, da me reši, belo smrt,

posegel sem, že v zadnjem hipu, nehoté

v glóbino duše svoje, v živo si srcé.

In v sebi sem obupnež našel spas.

Nebo in zemlja! Čujte zdaj moj glas:

ne upam več in ne bojim se nič.

Nikdár ne bom več v prahu plazil plah.

Svoboden se dvigujem kakor ptič

nad sive megle, nad zemeljski prah.

Zaupam le v peruti svojega duha,

le v lastno pest in v srca živi žar.

Črviček nekdej, zdaj sem silen car

in bajna moja vlast v svetovju mej ne zna.

Človek sem,

narave plemeniti sin,

ne vstvarjen, nego porojen,

v naročju matere vzgojen,

nositelj vseh vrlin,

kar jih premore stvarnica narava.

In moja je prirode večna slava.

Dednik sem vseh slabostij,

a tudi vseh krepostij,

katerih zmesa je človeško bitje

in naše žitje . . .

Duhovi dobri in bogovi zli

ne skrivajo se po neznanih kotih,

da bi slabotne vodili ljudi

kot marjonete po skrivnostnih potih;

v človeški duši jim je tajni stan.
Če jih spoznaš, premagaš temni čar,
potegneš jih na beli solnčni dan
in sam si gospodar,
kot človek, svobodnjak,
kot nevpogljiv orjak.

Človek sem!
Vi solnčni žarki in ve zvezde zlate,
ve ptice mile, pevke mi krilate,
na polju cvetke pisane, dehteče,
v potokih, rekah, vodice šumeče,
ponosne snežne ve skaline,
idilske ljubljene doline:
Oznanjajte sedaj po svetu vsem,
da vem:
Človek sem!

Razumu.

Ej, razum, kako te jaz črtim!
Tvoje večno modro svetovanje,
dolgočasno to poučevanje,
ki razklada trezno moje sanje,
krivo je, da kot Tantál trpim.

Mrzim te, ker si tako hladán. —
V mojem srcu vse živi in klije,
v moji duši nada vence vije,
tvoja trda roka vse pobije.
Ej, razum: sovražim te, tiran!

Ob pogrebu grešnice.

„Grešnica!“ — — Sedaj je pokopana.
„Bodi ti milosten, bog nebeški!
Preveliki njeni so pregreški! . . .“
svetohlinska družba sika,
svoje čistosti, nedolžnosti pijana.

„Kakor je živela, je umrla . . .“ —
Kaj pa ti v pritrjevanje kimaš,
pa besede prav nobene nimaš?
Senca je zdaj njena slika.
Ali ti je mrtva sapo še zaprla . . . ?

Po noči.

Razkošna noč se ziblje nad zemljó,
zdaj poezije v dnu srcá cvetó,
zamaknjen gledam v lunino višavo;
rokó mi vila položi na glavo:
Nocoj te ljubim jaz, nocoj . . .
zdaj poj, zdaj poj!

Vsa duša mi je tajno zadrhtela,
najlepša pesem v prsih oživela . . .
Po cesti pride žena, trudna, bleda
gorjé in beda iz očij ji gleda,
cvetoči svet je njej pekél . . .
In jaz bi pél . . . ?

Volja.

Ne! nočem, nočem biti pesimist!
Zaman je bledih mislij črvji trud;
brezupnih boli sem očistil grud,
iz knjige sem iztrgal žolti list.

Jaz upam in za up svoj meč vihtim —
ne oslabite mišic mojih rok!
Junaška volja je vdusila stok,
izgnal sem strah in vse bledilo ž njim.

Zagledal zjutraj sem podobi dve:
Otroka v cvetju, ki se je igral
in starčka v bedi, ki se je smehljal . . .
Pogum mi raste, nada mi cvetè . . .

Megleno jutro.

Razblinil se je nočni pajčolan,
in v zraku zadrhtel megleni dan.
V višavi skozi sivkasto tenčico
sem videl bledorožasto cvetico
in sanjal sem nejasen sèn — bedeč.
Po megli tavalala je fantazija.

Sanjavo krasen bil je mračni dan.
Sesal sem ga — a bil je le bolan.
Tedaj je solnce jasno zasvetilo,
megleni ščit je hipoma razbilo,
zaplapolal je k nebu dan goreč.
In v ognju je vzcvetela poezija.

Luči . . . !

Strah me je . . .
Slišim besedo tolažbe,
slišim ubrano zvonjenje . . .
strah me je.

V mraku sem . . .
luči nobene . . .

Kakšen je svet?
Kaj je krog mene?
Gledati hočem —
téma mi brani —
strah me je — strah . . .

— Luči! Svetlobe, da vidim!

= Molči! Svetloba škoduje,
kaže ti grešne oblike,
moti ti dušo pokojno,
vzbuja ti želje pohotnê,
vodi te v greh.

— Luči! Temina me plaši!

= Spavaj! Temá te zaziblje
v sanje razkošne in ljubke,
vstvarja ti fato morgano,
dviga srcé ti v nebesa,
lepša kot svet.

— Luči! Svetlobe! Resnice!
Slepca ne rešijo bajke,

duše ne vmirijo sanje . . .
Strah me je pekla in neba . . .
Solnca želim!

= Želja je greh . . .!

— Solnca! . . . Dvigni me, greh!
Svitlost — kje ti je vir . . .?

Veni, creator spiritus!

Pridi, sveti duh, ki vstvarjaš,
duh prijazni, pridi med ljudi!
Množ nešteta pričakuje tebe
dolga tisočletja in vzdihuje za teboj.

Blagi duh svetlobe žarke,
ki si tuj, neznan sinovom zemlje,
kje živiš v brezkončnosti svetovja?
Kje nam je iskati carstva tvojega?

— Čuj! Zvonovi slavnostno pojo
in vrata hramov se odpirajo povsod.
Iz tisoč src se dviga prošnja vroča
v višave kakor dim dišav izbranih:
Oj pridi, sveti, vstvarjajoči duh!
Pred žrtvenikom v zlatem — glej — ornatu
vladika duš žrtvuje žrtev sveto,
vzdiguje roki in ponižno prosi:
— Veni, veni, sancte spiritus!
Na koru pevcev zbor kot kerubinov družba
zjedini zdaj svoj milozvonki spev

z molitvijo vladike pred oltarjem.
Mogočno zadone akordi skladni:
— Veni, veni, spiritus creator!

V naravi prosti, daleč izven mesta,
kjer že zvonov ne slišiš več,
kjer cerkev ne krasi zlato in mramor,
ne moli človek po zakonih ritov
in kreature ne poznajo reda,
ki v nizke bi delil jih in visoke:
I tu, v zelenem hramu matere prirode
je čuti tajne pesmi mili glas:
Oj, pridi, sveti, vstvarjajoči duh!

In tu, ko čujem ptice mile peti,
šumeti slišim listje nad seboj,
v prirodi, ko se čutim brez verižja,
svobodno diham, kakor prosti ptič,
tu mi zakliče duša izmučena:
Oj pridi kmalu, pridi, sveti duh!

Kot v ječah temnih gine narod bedni,
telesno vklenjen v suženstva igó.
Duševni rob trpi, molči, umira,
ker ne spozna usodnega gorjá.
A ki pojo zdaj pesni svete v cerkvah
in kličejo duha iz rajskih sfer,
zapirajo trpinom hram spoznanja,
kjer sveti duh, rešitve duh živi.
Jeziki, ustne molijo kot stroji,
a misel druga v srcih jim gorí.
Duha, ki ga pojoč roté, naj pride,
njih lastna moč v zaporu še drží.
V človeški glavi duh je stan si našel,

tam vstvarja misli, vodi ljudski um.
A „misliti je greh!“ gospôda pravi.
„Duha kdor sluša, bodi nam proklet!“
Duha prostost naj služi gospodarju,
v duševni temi naj ostane rob.
Kdor s svojo glavo misliti se drzne,
naj čuti kletev! Anathema sit!

Oj duh človeštva! Blagi duh svobode!
Odpri zapor, v katerem zdaj ječiš.
Iz spon sovražne sile reši sebe,
prostost bo tvoja rešila naš rod.

Oj narod, vstani, zdrami se iz spanja!
Otvori v glavi svoji duha stan.
Daj misli svoji prostega poleta.
Svobodni duh nam reši sužnjev svet.

Mladost.

Mi smo mladost, mi moramo živeti,
svobodo misli moramo imeti,
ker nova doba nam odpira vrata,
ker nam na nebu rdeva zarja zlata.

Vi nas ne umete . . . Mi nismo krivi,
če so vam tuji naši čuti živi,
če so vam neumljive misli mlade
in naši cilji, naše sveže nade.

Čas, ki je bil, je vaš. Bodoči dnovi
obsipajo s svetlobo zarod novi.

Mi nismo vstvarili sveta zakonov,
mi ne narekamo postave s tronov,
a večne volje smo izvrševalci,
na odru žitja mladi smo igralci,
od večne volje smo duha sprejeli,
iz njenih virov čute smo zajeli.

Bogov povelje mora se vršiti,
za sveti cilj se moramo boriti,
od kojega k nam sveža sapa veje,
a ki ga vaša glava ne umeje.

Mi smo mladost. A večnosti bogovi
so nas pozvali — mi smo njih sinovi.

Mi moramo, mi hočemo živeti
in v prsih mora ogenj nam goreti,
ki so bogovi sami ga užgali,
ko so nas mlade v stari svet poslali.

Okvir, v katerem svet sedaj se giblje,
nam je preozek. Naše srce vtriplje
premočno za tako stešnjene grudi.
Zaman se vaš strohnili zakon trudi,
da naše misli v stare tire vklene
in nas zapré med samostanske stene.

Mi moramo, mi hočemo živeti
in če nas vi ne morete umeti,
vas mi ne moremo podučevati,
ker zoyejo nas glasno cilji zlati.

Ej zovejo! Mi moramo hiteti,
da moremo ob času k njim dospeti.

Mi smo mladost. Mi moramo živeti.
Življenja hram si moramo odpreti.
Pretekli dnovi nimajo veljave,
grobovi niso dom za duše zdrave.
Bodočnost hočemo si osvojiti,
okvir pretesni hočemo razbiti,
zidovje staro naša roka vniči,
da se nam živa misel uresniči.

Mi moramo! Nas goni večna sila,
božanstvo samo nam podaje krila . . .

Južna noč.

Oj krasna, južna noč!

Pozdravljam te ob morju adrijanskem,
ti bajna noč z nebrojem zvezd na nebu,
ki migljajoč zrkaliijo se v valih,
kot bil bi bog raztresel dijamante,
da okrasè to bajno južno noč!

Oj krasna, južna noč!

Kako razširja cvetje vonj po zemlji,
kako opaja to srcé in dušo!
A sladka, zvonka pesem slavčka v gaju,
ki milo vabi drobno si družico,
oznanja glasno skoz to južno noč.

Oj krasna, južna noč!

Pozdravljena mi bodi s tvojim čarom,
ki čuvstva moja v dnu srcá razvneva,
da kroži kri hitreje po vseh žilah,
da sili v glavo, pa razbija v sencah — —
Pozdravljena mi bodi, krasna južna noč.

Oj krasna, južna noč!
Ki polniš prsi z žarom hrepenenja
in šepetaš ljubezni velepesem,
ki vabiš srca, polna gorkih čutov
v združitev sladko, v ljubavno objetje,
pozdravljena presrčno, krasna južna noč.

Oj krasna, južna noč!
Dasi srcé mi krvavi v bolesti,
dasi čarobna tvoja moč me muči,
ker razodeva čar ljubezni rajske,
neznane vedno brezpokojni duši,
vendár, vendár — pozdrav ti, krasna noč . . .!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000236031

COBISS

